

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งบุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายต้องพัฒนาการจัดการศึกษาโดยมีการทำงานอย่างมีอาชีพ ทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเน้นคุณภาพ ซึ่งต้องพัฒนาดตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องต่อไปการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกระดับจะถูกประเมินหรือตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัด เป็นการประเมินคุณภาพภายใน (Internal Quality Audit) และการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพภายนอก (External Quality Audit)

ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดการศึกษาโดยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นงานสำคัญที่บุคลากรของสถานศึกษาต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง ด้วยจิตสำนึกที่ต้องตระหนักถึงการจัดการศึกษาที่ต้องป้องกันไม่ให้คุณภาพการศึกษาลดลง เป็นการรักษาและพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น และสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยสถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา

ซึ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้เป็นผู้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (จรัส นองมาก, 2544:62) และอรุณ จันทวานิช (2542:128) ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน โดยนักเรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

ภารกิจในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 45 - 46) ได้ระบุไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษามาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 ยังได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก และในมาตรา 49 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี และเสนอผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

จากสาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สะท้อนให้เห็นว่าระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงเกิดกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองว่าลูกหลานของตนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ นอกจากนี้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (2545:36) ได้แจ้งเกี่ยวกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเรื่องระบบหลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2544 โดยกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ โดยกำหนดให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา และเพื่อเป็นการสนองนโยบายดังกล่าว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (2545:2) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินงานของสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมและพร้อมที่จะเข้ารับการประเมินภายนอก

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงาน

ของสถานศึกษามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในอำเภอคอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการประเมินตนเองภายหลังการประเมินภายนอกรอบแรกของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของสถานศึกษาในอำเภอคอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปปรับปรุง พัฒนา และพิจารณาแก้ไขปัญหาในการประเมินภายนอกที่สองของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของสถานศึกษาในอำเภอคอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 26 คน และครูผู้สอนในอำเภอคอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 184 คน รวมทั้งสิ้น 210 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

2.1 มาตรฐานและตัวบ่งชี้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.1 ด้านผู้เรียน

2.1.2 ด้านครู

2.1.3 ด้านผู้บริหาร

2.2 การรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การประเมินตนเองภายหลังการประเมินภายนอกรอบแรกของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของสถานศึกษาในอำเภอดอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ตัวแปรตาม คือ ผลการประเมินตนเองภายหลังการประเมินภายนอกรอบแรกของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของสถานศึกษาในอำเภอดอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินตนเอง หมายถึง การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการติดตาม การตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) : สมศ. หมายถึง สำนักงานที่ทำการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ และรับรองมาตรฐานของสถานศึกษาต่าง ๆ ว่าอยู่ในเกณฑ์ใด

การรายงานการประเมินตนเองประจำปี หมายถึง การรายงานผลการติดตามการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษาในอำเภอดอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาในอำเภอดอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5